

УДК (UDC) 94(477.83)«1946»

ЛЬНИЦЬКИЙ В. І., ГРИНИК Л. М.

БОРОТЬБА ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ІЗ УКРАЇНСЬКИМ ВИЗВОЛЬНИМ РУХОМ (1946): ДОКУМЕНТ ДО ІСТОРІЇ*

У статті публікуються п'ять документів, у яких розкриваються питання підготовки та відрядження підрозділів Червоної армії (далі - ЧА) у західноукраїнський регіон на період проведення виборів до Верховної ради СРСР. На конкретних прикладах підтверджено факт використання частин ЧА у боротьбі із українським визвольним рухом. Коротко розкриваються загальні форми та методи утвердження радянської адміністрації у Західній Україні.

Ключові слова: Червона армія, український визвольний рух, вибори до Верховної ради СРСР.

Після звільнення території Західної України від німецьких окупантів боротьба на цих теренах не припинилася, а навпаки, змінивши форми, набрала нових масштабів. Реалізація політики швидкої «радянзації» регіону при цілковитому ігноруванні усталених релігійних, культурних, політичних традицій радянською адміністрацією зустріла організований супротив. Основним інструментом «перетворень» у Західній Україні став репресивно-каральний апарат (у низці випадків приїжджали уже сформовані органи). Усі відповідальні керівні посади обійняли приїжджі кадри, місцеве населення практично було відсторонене від управління та не могло впливати на загальну ситуацію. Тому офіційне радянське керівництво постійно відчувало неприязне ставлення корінних мешканців Західної України. До цього також спричинилася жорстока поведінка окремих представників офіційної влади (масово порушували т.зв. «соціалістичну законність» - починаючи від постійних пограбувань, незаконних затримань, фальсифікацій кримінальних справ, катувань, закінчуючи масовими (незаконними, без суду і слідства) розстрілами, звалтуваннями тощо). Зміцнення позицій радянської влади у краї відбувалося лише завдяки діяльності репресивно-карального апарату. Звісно, що така політика радянської адміністрації викликала активний опір місцевого населення під керівництвом ОУН і УПА.

Відверта самовпевненість радянського керівництва на швидке придушення визвольного руху була хибною. Радянське керівництво у 1944-1945 рр. недооцінювало масштабів розгортання визвольного руху і тому ставило за мету знищити його до певної дати. Форми і методи діяльності радянських репресивно-каральних органів проти визвольного руху у Карпатському краї ОУН були найрізноманітнішими. Засобів боротьби проти повстанців окупаційна влада мала вдосталь. До найчастіше використовуваних можна віднести як основні, так і додаткові: 1) чекістсько-

*Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Держаного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом договір Ф77/80-2018.

Льницький Василь Іванович - доктор історичних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (Україна).

Гриник Лілія Миколаївна - студентка 4 курсу історичного факультету, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. (Україна).

військові операції (оперативно-військові операції); 2) створення широко розгалуженої агентурної сітки; 3) засідки, блокади; 4) спецзасоби (технологічні, хімічні, бактеріологічні); 5) компротація; 6) діяльність агентурно-бойових груп (АБГ); 7) перепис і паспортизація населення; 8) виселення сімей учасників та осіб, які підтримували визвольний рух (депортації); 9) застосування сімейної та майнової відповідальності; 10) публічні показові страти і судові процеси; 11) колективізація; 12) ідейно-пропагандивна війна тощо. На боці радянських військових була перевага в матеріально-технічному забезпеченні, озброєнні, рівні фахової підготовки, людських ресурсах тощо. Натомість повстанці краще знали місцевість, їхні структури та відділи були більш маневрені, здатні до реорганізації і вдало переховувалися серед мирного населення. При цьому спочатку радянська влада у боротьбі проти ОУН та УПА застосовувала масштабні військові або так звані “військово-чекістські операції”, але дуже швидко зрозуміла, що досягти бажаного результату, за допомогою цих лише форм, не вдасться. Тому використовувалася будь-яка, навіть найменша нагода для придушення українського визвольного руху. Наприклад, для утвердження у регіоні та водночас боротьби із ОУН і УПА були використані виборчі кампанії до ВР СРСР (02.1946) та ВР УРСР (02.1947). Ці вибори розглядалися радянською владою як стратегічні, вони стали масштабними військово-політичними операціями, для реалізації яких було мобілізовано величезний апарат чиновників, партпрацівників та значні військові сили. На початку 1946 р. цей рух продовжував зберігати величезні масштаби, і в Кремлі розуміли, що без його ліквідації позитивного результату на виборах досягнути не вдасться. Тому основні зусилля режиму напередодні та під час виборчих кампаній були скеровані саме у цьому напрямі. Виборам до ВР СРСР та УРСР радянська влада надавала особливого значення, постійно наголошуючи на необхідності боротьби проти повстанців.

Вибори спеціально призначалися на зимовий час, коли активність підпілля через об’єктивні причини знижувалася, а ведення будь-яких акцій було утрудненим (на снігу залишалися сліди, за якими можна було викрити схрони повстанців). У середовищі українського підпілля вибори 10 лютого 1946 р. були названі «великою блокадою» [20, с. 761-762].

Уже наприкінці 1945 р. починаються широкомасштабні бойові та репресивно-каральні акції із залученням значних військових сил [18, арк. 1-2]. Так, на територію Західної України, за підрахунками підпілля, було кинуто 585 000 солдатів прикордонних військ і дивізій ВВ НКВС. Радянські документи говорять, що на території західних областей у січні-квітні 1946 р. було розміщено понад 3500 гарнізонів регулярних військ, не враховуючи завжди присутніх військ НКВС, а також 3593 винищувальних батальйонів [16, арк. 514]. Зокрема, лише силами Прикарпатського ВО було виставлено 894 гарнізони: з них у Станіславській області - 342, Тернопільській - 464, Чернівецькій - 88. Водночас від військ НКВС у Станіславській області було виставлено 105 гарнізонів, у Львівській - 129, Рівненській - 40, Волинській - 56, Дрогобицькій - 53, Тернопільській - 43 [17, арк. 16-18, 23-24] і т.д.

Гарнізони нараховували у середньому від 20 до 30 бійців і офіцерів та мали на озброєнні станкові й ручні кулемети, автомати, гвинтівки, гранати. Окрім стаціонарних гарнізонів, існували рухливі відділи (пересувалися на бронетранспортерах і бронемашинах) чисельністю від 20 до 100 осіб. Вони призначалися для оперативного реагування на появу груп повстанців та їх знешкодження [15, арк. 21-30]. У кожному більшому населеному пункті з місцевого населення створювалися винищувальні батальйони, а в кожному селі - групи сприяння їм. Станом на 1 квітня 1946 р. у західних областях УРСР було розміщено 3593 винищувальні батальйони чисельністю 63000 осіб [19, арк. 51]. Перед цими гарнізонами ставилося завдання не тільки здійснення охорони виборчої дільниці, створення винищувальних батальйонів, а передусім і головне - боротьба із націоналізмом. Одночасно організовувалися резервні групи, відділи, завданням яких було проводити масові операції [6, арк. 12-13; 4, арк. 32; 5, арк. 115-120]. Такими потужними з'єднаннями практично вдалося заблокувати всі населені пункти та закрити доступ до них підпільників.

Після відкриття доступу до архівів, упродовж останніх років українська історична наука збагатилася значною кількістю різноаспектних і, що важливо, об'єктивних досліджень українського визвольного руху 1940-1950-х рр. Попри це означена проблематика надалі не знайшла повноцінного висвітлення. Дослідники приділяють значну увагу власне боротьбі радянського карально-репресивного апарату проти ОУН і УПА. У цьому контексті слід відзначити праці І. Біласа, Д. Веденєєва та Г. Биструхіна, А. Кентія, Ю. Киричука, С. Макарчука, А. Русначенка, В. Сергійчука, Ю. Шаповала та інших [1; 2; 3; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 21]. Водночас на сьогодні залишається малодослідженою проблема використання військових підрозділів, їхня ефективність у боротьбі із українським визвольним рухом у 1940-х рр. Саме це й зумовило мету нашої статті - доповнити наявну інформацію про особливості та масштаби застосування радянською адміністрацією військових підрозділів ЧА у Західній Україні.

Уся радянська система будувалася на принципах суворої замкненості. Все, що розходилося із офіційною пропагандою, вважалося державною таємницею. Із особливою ретельністю приховувалися документи, які розкривали реальну картину та стан справ у державі і суспільстві. На такі документи накладалися грифи «таємно», «цілком таємно», і влада (колись радянська і, як не дивно, сучасна) ретельно їх оберігала. Протягом свого існування радянська адміністрація декілька разів здійснювала зачистку і відповідно знищення архівних документів. Однак, попри досить ретельну чистку архівів спецслужб, вони містять цілий пласт матеріалів, які дають змогу оцінити масштаби протистояння репресивно-каральної системи із українським визвольним рухом.

Нами нещодавно було віднайдено п'ять документів, які розширюють уявлення про масштаби боротьби радянської системи із українським визвольним рухом. Вони суттєво розходяться із офіційною картиною, поданою в офіційній радянській пропаганді: інформації (за 11-14 січня 1946 р.) про підготовку до відправлення, передислокацію підрозділів Червоної армії, які направлялися у Західну Україну для охорони виборчих

дільниць під час проведення виборів до Верховної ради СРСР. У першому з них названі конкретні військові частини, місця їхньої дислокації та пункти передислокації (навіть із зазначенням номера вагону, яким транспортувався підрозділ). Другий документ інформує про хід підготовки (вивчення інструктивних документів, отримання завдань) та конкретний час відправлення ешелонів із відповідними підрозділами із місць базування. Називаються конкретні бронепοїзди, які йшли у супроводі. Третій, четвертий і п'ятий документи, по суті, доповнюють другий інформацією про конкретний час прибуття та місця нового базування.

Відзначимо, що публіковані документи є важливим джерелом до комплексного дослідження використання частин Червоної армії при утвердженні радянської влади у західноукраїнському регіоні загалом та протистоянні із українським визвольним рухом зокрема.

Отже, репресивно-каральна система у боротьбі з визвольним рухом у Карпатському краї ОУН використовувала низку форм і засобів. У процесі боротьби ці засоби «вдосконалювалися». Кожен із них мав свою результативність та завдавав підпіллю серйозних втрат. Слід зазначити, що репресивно-каральний апарат у процесі боротьби з українським підпіллям також змінював свої завдання.

У виданні максимально збережено лексику, авторські та редакторські особливості джерел. Без змін подано власні та географічні назви. Виправленню підлягали лише найбільш очевидні граматичні огріхи. Кожен документ супроводжується легендою, в якій зазначено місце зберігання документа (назва архіву, номер фонду, опису, справи, аркушів).

Документ 1

ІНФОРМАЦІЯ ЗА 11.01.1946 р. ПРО ГОТОВНІСТЬ ДО ВІДПРАВЛЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ДЛЯ ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

МОСКВА, ГШКА¹.

ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКУ ШТЕМЕНКО.

ИНФОРМАЦИЯ № 2/ОП 11.00 11.1.46 г. ШТАБ ЛЬВО².

1. Войска Округа в течении 10.1.46 г. проводили занятия и готовились к выступлению для выполнения задач по прикрытию избирательных участков.

2. На 11.1.46 г. запланировано к отправлению по ж.д.:

350 СД³ эшелон № 94214 погрузка ОВРУЧ разгрузка РАФАЛУВКА.

172 СД эшелон № 94216 погрузка КОРОСТЕНЬ разгрузка КОСТОПОЛЬ.

¹ Генеральный штаб Червоної армії (Генеральный штаб Красной Армии).

² Львівський військовий округ (утворений 16 травня 1944 - розформований 6 травня 1946). Охоплював Волинську, Дрогобицьку, Житомирську, Львівську, Рівненську, Станіславську, Тернопільську, Чернівецьку області УРСР. Штаб розташовувався у Рівному, відтак Львові (з серпня 1944).

³ Стрілецька дивізія (стрелковая дивизия).

121 Гв.⁴ СД эшелон № 94218 погрузка БЕЛОКОРОВИЧИ разгрузка ВЫСОЦК.

147 СД эшелон № 94220 погрузка БЕРДИЧЕВ разгрузка КЛЕВАНЬ.

О выполнении плана погрузки будет доложено 12.1.46 г.

НАЧАЛЬНИК ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ
ШТАБА ЛЬВОВСКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР: -

/ТИХОМИРОВ/

*Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі - ГДА СБУ),
ф. 13, спр. 443, т. 6, арк. 1.*

Документ 2

**ИНФОРМАЦИЯ ЗА 12.01.1946 р. ПРО ПІДГОТОВКУ
ДО ВІДПРАВЛЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ
ДЛЯ ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ**

МОСКВА - ГШКА
ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКУ ШТЕМЕНКО.

ИНФОРМАЦИЯ № 3/ОП, 11.00. 12.1.46 г., ШТАБ ЛЬВО

1. В течение истекших суток войска Округа продолжали вести подготовку к выступлению в районы временной дислокации по прикрытию избирательных участков.

Проводили занятия по изучению «инструкции начальнику временного гарнизона по прикрытию избирательного участка».

2. В течение 11.1.46. и в ночь на 12.1.46. в районы временной дислокации по прикрытию избирательных участков по ж.д. убыли:

350 сд: эшелон № 94214, ст. погрузки ОВРУЧ, время убытия - 03.28. 12.1.46.

172 сд: эшелон № 94216, ст. погрузки КОРОСТЕНЬ, время убытия - 2.40. 12.1.46.

147 сд: эшелон № 94220, ст. погрузки БЕРДИЧЕВ, время убытия - 21.55. 11.1.46.

Намеченный по плану к отправке 11.1.46. эшелон № 94218 для 121 гд. сд. не отправлен из-за отсутствия порожняка.

Бронепоезд № 608 сопровождает эшелон № 94220.

Бронепоезд № 666 в 01.00. 12.1.46. прибил на ст. ЗДОЛБУНОВ, где, прицепит 6 людских вагонов и отправится на ст. САРНЫ.

3. На 12.1.46. запланировано к отправке в районы временной дислокации 6 эшелонов.

НАЧАЛЬНИК ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ
ШТАБА ЛЬВОВСЬКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР: -

/ТИХОМИРОВ/

ГДА СБУ, ф. 13, спр. 443, т. 6, арк. 2.

⁴Гвардійська.

Документ 3

**ИНФОРМАЦИЯ ЗА 13.01.1946 р. ПРО ПЕРЕДИСЛОКАЦИЮ
ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ДЛЯ ОХОРОНИ
ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ**Сов. секретно.
Экз. № 1
МОСКВА. ГШКА.

ИНФОРМАЦИЯ № 4/ОП-13.1.1946 г. 11.00

Войска Округа продолжали передислокацию из постоянных районов в районы прикрытия, предназначенные для избирательных участков.

13 АРМИЯ

350 СД - эшелон № 94215 - из ОВРУЧ убыл в 3.55 - 13.1. Эшелон № 94214 - выгрузился на ст. РАФАЛУВКА - 12.1.

172 СД - эшелон № 94216 - в 14.00 - 12.1. - выгрузился на ст. КОСТОПОЛЬ. Эшелон № 94217 - в 12.00 - 13.1. - убывает со ст. КОРОСТЕНЬ на ст. КОСТОПОЛЬ.

147 СД - эшелон № 94220 - разгружен на ст. КОСТОПОЛЬ - 12.1. Эшелон № 94221 - в пути из БЕРДИЧЕВ на ст. КОСТОПОЛЬ.

121 СД - эшелон № 94218 - в 6.00 - 13.1. прибил и разгрузился на ст. КЛЕСУВ. Эшелон № 94219 - в 9.00 - 13.1. - приступил к погрузке на ст. БЕЛЕКОРОВИЧИ.

11 МД⁵ - в 20.00 - 12.1. - из НОВОГРАД-ВОЛЫНСКОГО выступила в районы прикрытия избирательных участков.

112 СД - 385 и 524 СП - в 8.00 - 13.1. выступили своим ходом.

25 ЗАД⁶ - из НОВОГРАД-ВОЛЫНСКОГО в районы КОРЕЦ и МЕЖЕРИЧИ выступила в 7.00 - 13.1.

6 ИПТАбр⁷ - из НОВОГРАД-ВОЛЫНСКОГО в ГОША выступила в 10.00 - 13.1.

159 УР⁸ - к исходу 12.1. сосредоточился в районах прикрытия избирательных участков.

10 МД с рассветом 13.1. выступила в предназначенные районы.

13 МД к исходу 12.1. сосредоточилась в намеченных районах.

280 СД из районов постоянной дислокации выступила в 8.00 13.1.

395 СД - в 8.00 12.1. выступила в районы ЛУЦК, БЕРЕСТЕЧКО, ОЗЮТИЧЕ.

52 АРМИЯ

116 СД - 548 СП из СТАРЫЙ САМБОР в 10.00 12.1. выступила в район КОМАРНО.

441, 656 СП из СТАРЫЙ САМБОР выступили в 9.00 13.1. в район РУДКИ.

83 гв. МП⁹ - в 10.00 13.1. начал марш из СТРЫЙ в НИКОЛАЕВ.

⁵ Механізована дивізія.

⁶ Запасна артилерійська дивізія (Запасная артиллерийская дивизия).

⁷ Винищувально-протитанкова артилерія бригади (Истребительно-противотанковая артиллерия бригады).

⁸ Укріплений район (Укрепленный район).

⁹ Гвардійський мотострільковий полк (Гвардейский мотострелковый полк).

48 СК - 111 СД - своим ходом выступила из ЛЬВОВ в 8.00 13.1. в предназначенный район.

24 СД - 7 и 168 СП погружены на РАВА РУССКАЯ и ожидают отправки в район БРОДЫ в 12.00 13.1.

476 Арт. бригада - в 8.00 13.1. выступила из ЛЬВОВ в район предназначенный для нее.

213 СД - в 10.00 13.1. выступила своим ходом.

50 СД - с 9.00 13.1. находится на марше в районы прикрытия избирательных участков.

338 КАБр¹⁰ в 9.00 13.1. из СТРЫЙ выступила в СЛАВСКО.

8 ТП¹¹ в 10.00 13.1. начал марш из ДРОГОБЫЧ в МЕДЕНИЧИ.

3 зен. бригада в 9.00 13.1. из ДРОГОБЫЧ выступила в ДАШАУ.

НАЧАЛЬНИК ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ
ШТАБА ЛЬВО ГЕНЕРАЛ-МАЙОР. -

/ТИХОМИРОВ/

Отпечат. 4 экз.

Эмп. № 1 в дело.

Эмп. № 2 Ком. Войсками.

Эмп. № 3 Члену В/совета.

Эмп. № 4 Нш ЛЬВО.

ГДА СБУ, ф. 13, спр. 443, т. 6, арк. 3-4.

Документ 4

**ИНФОРМАЦИЯ ЗА 14.01.1946 р. ПРО ПЕРЕДИСЛОКАЦИЮ
ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ДЛЯ ОХОРОНИ
ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ**

Сов. секретно.

экз. № 1

МОСКВА - ГШКА

ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКУ ШТЕМЕНКО.

ИНФОРМАЦИЯ № 5/ ОП, 11.00. 14.1.46 г., ШТАБ ЛЬВО.

1. Войска Округа в течение 13.1.46. продолжали передислокацию из постоянных районов в районы прикрытия избирательных участков.

2. 13 АРМИЯ

350 сд - в составе двух 1176 и 1178 сп в течение 13.1.46. походным порядком следовали в районы назначения.

1180 сп в 21.00. 13.1.46. прибыл на ст. ПОУРСК.

172 сд - 747 сп - занял Малинский район Житомирской области.

514 сп - в 18.00. 13.1.46. разгрузился на ст. КОСТОПОЛЬ в движении в р-н ЛЮДВИПОЛЬ.

338 сп в 6.00. 14.1.46. разгрузился на ст. АЛЕКСАНДРИЯ.

¹⁰ Корпусна артилерійська бригада (Корпусная артиллерийская бригада).

¹¹ Танковый полк.

121 сд - 342 сп в 18.00. 13.1.46. разгрузился на ст. ДУБРОВИЦА.

340 сп в 8.00 14.1.46. разгрузился на ст. РАКИТНО.

337 сп в районе ОЛЕВСК.

112 сд - 385 и 524 сп с 8.00 13.1.46. в движении: первый в р-н ДУБРОВИЦА, второй - в район ВЛАДИМИРЕЦ. Остальные части дивизии выступают 14.1.46.

147 сд - 15 и 640 сп с 7.00. 13.1.46. после разгрузки на ст. КЛЕВАНЬ, находятся на марше: первый в районе ДЕРАЖНЬ, второй - в р-не КЛЕВАНЬ.

600 сп в 1.30 14.1.46. выгрузился на ст. КОСПОТОЛЬ.

280 сд - с 8.00. 13.1.46. походным порядком в движении в район ЗАБЛОЦЕ, ГОЛОВНО, МАЦЕЮВ, КОВЕЛЬ, РАТНО.

395 сд - 726 сп к 18.00. 13.1.46. сосредоточился в р-не ТУЖИСК, ВЕРБА, ОЗДЮТЫЧЕ.

723 и 714 сп в движении: первый в район ЛОКАЧЕ, ПОРЫЦК, ГОРОХУВ; второй - РОТИЩЕ, ТОРЧИН, ЛУЦК.

159 УР - к исходу дня 13.1.46. сосредоточился погарнизонно в пунктах, прикрываемых избирательных участков Острогского района.

11 МД - к 8.00. 13.1.46. сосредоточилась в районе ЭМИЛОЧИНО, ГОРОДНИЦА, ЯРУНУВ.

25 ЗАД - 1356 МЗАП¹² к 18.00. 13.1.46. занял Корецкий район, 1067 СЗАП - в движении в район МЕЖИРИЧИ.

6 ИПТАБр - в 10.00. 13.1.46. выступила в район ГОЩА.

10 МД - не выдерживая плана марша /план предусматривает выступление 13.1.46./, выступает утром 14.1.46.

39 АПАБр¹³ и 23 ТД¹⁴ выступают по плану 14.1.46.

3. 52 АРМИЯ

73 СК¹⁵

50 сд - дивизия с утра 14.1.46. занимают гарнизоны по прикрытию избирательных участков.

116 сд - с 9.00. 14.1.46. занимают гарнизоны.

27 мех. див. /254 сд/ с 7.00. 14.1.46. выступила из района постоянной дислокации на автомашинах и походом.

338 КАБр и 83 ГМП¹⁶ с утра 14.1.46. занимают гарнизоны.

78 СК

1237 сп 373 сд выступил походом 9.00. 14.1.46.

48 СК

111 сд - с утра 14.1.46. занимают гарнизоны.

213 сд - с утра 14.1.46. занимают гарнизоны.

24 сд - 274 сп занял гарнизоны по прикрытию избирательных участков.

¹² Механізований запасний артилерійський полк (Механизированный запасной артиллерийский полк).

¹³ Армієвська гарматна артилерійська бригада (Армейская пушечная артиллерийская бригада).

¹⁴ Танкова дивізія.

¹⁵ Стрілецький корпус (Стрелковый корпус).

¹⁶ Гвардійський мінометний полк (Гвардейский минометный полк).

7 сп-эш. № 94223 со ст. РАВА РУССКАЯ и в 6.00. разгрузился на ст. БРОДЫ.
168 сп - эшелон № 94223 со ст. РАВА РУССКАЯ отплавлен в 10.30. 14.1.46.

4. БАНДПРОЯВЛЕНИЯ

В районе СУДОВАЯ ВИШНЯ /южнее и западнее/ банда неустановленной численности и принадлежности 13.1.46. в 21.00. напала на избирательные участки /ТВЕРДЗА, ДМИТРОВИЧИ, КУЛЬМАТЫЧИ/, разгромила избирательные участки, изорвала литературу по выборам, списки избирателей и документы сельсоветов.

5. ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЕ ПРОИСШЕСТВИЯ

Красноармеец ВАСИЛОВ 95 МП 27 МД /254 сд/ в 13.00. 13.1.46. прострелил себе руку из автомата. Ведется расследование.

НАЧАЛЬНИК ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ
ШТАБА ЛЬВОВСЬКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР -

/ТИХОМИРОВ/

Отп. 4 экз.
исп. Головлев.
экз. № 1 - Командующ.
экз. № 2 - члену ВС
экз. № 3 - НШ ЛЬВО.
экз. № 4 - дело.
14.1.46., А. 3
№ 48

ГДА СБУ, ф. 13, спр. 443, т. 6, арк. 5-7.

Документ 5

ІНФОРМАЦІЯ ЗА 15.01.1946 р. ПРО ГОТОВНІСТЬ ДО ВІДПРАВЛЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ДЛЯ ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

Сов. секретно.

экз. № 4

МОСКВА, ГШКА
ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКУ ШТЕМЕНКО.

ИНФОРМАЦИЯ № 6/ОП, 11.00. 15.1.46 г., ШТАБ ЛЬВО.

1. Войска Округа в течение 14.1.46. продолжали выдвижение в пункты временной дислокации по прикрытию избирательных участков.

13 АРМИЯ

а) 27 СК: 350 сд к исходу 14.1.46. вышла в пункты прикрытия избирательных участков в Морочненском, Камень-Каширском, Любешувском и Маневическом районах Волынской области.

172 сд сосредоточилась и установила временные гарнизоны в районах:

Людвипольском, Тучинском районах Ровенской области.

747 сп вышел в районы: Малинский, Череповичский и Коростеньский Житомирской области.

533 ДАБр¹⁷ Овручский и Славеченский районы Житомирской области.

121 гд. сд: 337 сп сосредоточился в Олевском районе Житомирской области.

342 и 340 сп сосредоточились в Высоцком, Ракитновском и Клесовском районах Ровенской области.

б) 24 СК: закончили сосредоточение и расстановку временных гарнизонов по прикрытию избирательных участков к исходу дня 14.1.46.:

112 сд - в Барездовском, Сарнском, Владимирецком, Степаньском и Домбровицком районах Ровенской области.

280 сд - в Шацком, Головнянском, Заблоцком, Ратновском, Седлищенском, Ковельском и Голобском районах Волынской области.

395 сд - в Торченском, Голуховском, Сенквичевском, Порицком, Локачевском, Отзюгычевском, Вербском и Турийском районах Волынской обл.

в) 102 СК: 147 сд сосредоточилась и установила временные гарнизоны в Деражненском, Клеваньском, Александрийском и Костопольском районах Ровенской области.

25 ЗАД - установила гарнизоны в Межерецком и Корецком районах Ровенской области.

6 ИПТАБр в Гощанском районе Ровенской области.

39 ПАБр¹⁸ в Острожецком и Демидувском районах Ровенской области.

Прибыли в районы временной временной дислокации и установили прикрытия избирательных участков:

159 УР - в Острогском районе Ровенской области.

10 МД - в Ровенском, Млынувском и Мизочском районах Ровенской области.

13 МД - в Дубненском, Козинском, Вербском и Червоноармейском районах Ровенской области.

11 МД - в Эмильченском, Голодищенском, Яруньском, Барышевском и Новоград-Волынском районах Житомирской области.

23 ТД - Олыкском, Цуманьском, Колкинском, Киварецком, Теремновском районах Волынской области.

52 АРМИЯ

а) 48 СК - части корпуса к исходу 14.1.46. вышли в районы временной дислокации и установили гарнизоны:

24 сд - в Пониковецком, Олеском, Жолкевском и Магеровском районах Львовской области.

111 сд - в Львовском, Сокольническом, Куликовском и Бобрском районах Львовской области.

213 сд - в Каменка-Струмиловском, Лопатенском, Ново-Ярычском, Бусском, Радзехувском, Бродском, Подкаменском и Ново-Милятенском районах Львовской области.

¹⁷ Дивізіон артилерійської бригади (Дивизион артиллерийской бригады).

¹⁸ Гарматна артилерійська бригада (Пушечная артиллерийская бригада).

24 КАБр - в Глинянском районе.

б) 73 СК - 14.1.46. установил гарнизоны:

50 сд - в Дрогобычском, Старо-Самборском, Судово-Вишнянском, Мостисском, Крукеничском, Хыровском и Стрелковском районах Дрогобычской области.

116 сд - в Комарновском, Рудковском, Дублянском, Самборском, Турковском и Борыничском районах Дрогобычской области.

27 МД /254 сд/ - в Сколевском, Журавненском, Ходоровском, Жидачувском и Ново-Стшелистком районах Дрогобычской области.

83 гв. МП - в Николаевском районе.

338 КАБр - в Славском районе Дрогобычской области.

в) 78 СК: 1237 сп 373 сд установил гарнизоны в Берездовском и Кривенском районах Каменец-Подольской области.

5 ИПТАБр - в Красненском районе.

28 ЗАД - в Золочевском и Поморжанском районах Львовской области.

145 ОПАБр с 7.00. 15.1.46. на марше в пункты временной дислокации гарнизонов в Перемышлянский район Львовской области.

30 АД к исходу 14.1.46. вышла в пункты временной дислокации гарнизонов в Яворувском, Ивано-Франковском, Городокском и Щирецком районах Львовской области.

85 инж. бр. установила гарнизоны в Подбужанском районе Львовской области.

2. БАНДОПРОЯВЛЕНИЯ

14.1.46. в 18.30. банда численностью до 20 чел., питалась напасть на временный гарнизон 83 гв. МП в с. ИЛУВ Николаевского района Дрогобычской области. Попытка нападения банды отбита гарнизоном, жертв нет.

14.1.46. в 21.00 в районе ПОМОРЖАНЫ Львовской области подвижным отрядом 1371 ЗАП 28 ЗАД захвачен 1 бандит.

ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

ПОЛКОВНИК

/ГАВРИШ/

Отп. 4 экз.

экз. № 1 - Командующему

экз. № 2 - Члену ВС

экз. № 3 - НШ ЛЬВО.

экз. № 4 - в дело

15.1.46., А. 3

№ 58

ГДА СБУ, ф. 13, спр. 443, т. 6, арк. 8-10.

---

1. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У двох книгах / Іван Білас. - К. : Либідь; Військо України, 1994. - Кн. 1. - 432 с.

2. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953. Суспільно-політичний та історичний аналіз. У двох книгах / Іван Білас. - К.: Либідь; Військо України, 1994. - Книга друга: Документи та матеріали. - 688 с.
3. Веденєєв Д., Биструхін Г. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945-1980-ті роки: Монографія / Дмитро Веденєєв, Геннадій Биструхін. - К.: К.І.С., 2007. - 568 с.
4. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі - ГДА СБУ), ф. 13, спр. 398, т. 3.
5. ГДА СБУ, ф. 71, оп. 6, спр. 30.
6. Державний архів Львівської області (далі - ДАЛЮ), ф. 5001, оп. 7, спр. 218.
7. Кентій А. Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1946-1956 рр.) / Анатолій Кентій. - К.: Інститут історії України НАН України, 1999. - 111 с.
8. Кентій А. Українська повстанська армія в 1944-1945 рр. / Анатолій Кентій. - К.: Інститут історії України НАН України, 1999. - 220 с.
9. Киричук Ю. Український національний рух 40-50-х років ХХ століття: ідеологія та практика / Юрій Киричук. - Львів: Добра справа, 2003. - 464 с.
10. Макаручук С. Радянські методи боротьби з ОУН і УПА. 1944-1945 рр. / Степан Макаручук // Українська Повстанська Армія у боротьбі проти тоталітарних режимів [гол. ред. кол. Ярослав Ісаєвич, упоряд. і відп. ред. Юрій Сливка] (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність, 11 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). - Львів, 2004. - С. 210-223.
11. Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках / Анатолій Русначенко. - К.: Університетське видавництво «Пульсар», 2002. - 519 с.
12. Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944-1953 рр. Нові документи і матеріали / Володимир Сергійчук. - К.: Дніпро, 1998. - 944 с.
13. Сергійчук В. Тавруючи визвольний прапор. Діяльність агентури та спецбоїв НКВС-НКДБ під виглядом ОУН-УПА / Володимир Сергійчук. Видання друге, доповнене. - К.: ПП Сергійчук М.І., 2006. - 184 с.
14. Сергійчук В. Український здвиг: Прикарпаття. 1939-1955 рр. / Володимир Сергійчук. - К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. - 840 с.
15. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі - ЦДАГО України), ф. 1, оп. 23, спр. 2958.
16. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 23, спр. 2966.
17. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 23, спр. 3701.
18. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 23, спр. 3880.
19. ЦДАГО, ф. 1, оп. 76, спр. 56.
20. Шанковський Л. Українська Повстанча Армія / Лев Шанковський // Історія Українського війська. - Вінніпег, 1953. - С. 634-793.
21. Шаповал Ю. Війна після війни / Юрій Шаповал // Українська Повстанська Армія у боротьбі проти тоталітарних режимів / [гол. ред. кол. Ярослав Ісаєвич, упоряд. і відп. ред. Юрій Сливка] (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність, 11 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). - Львів, 2004. - С. 184-200.

References

1. Bilas I. Represyyno-karalna systema v Ukraini 1917-1953. Suspilno-politychnyi ta isto-rykovyi analiz. U dvokh knykh / Ivan Bilas. - K. : Lybid ; Viisko Ukrainy, 1994. - Kn. 1. - 432 s.
2. Bilas I. Represyyno-karalna systema v Ukraini 1917-1953. Suspilno-politychnyi ta isto-rychnyi analiz. U dvokh knykh / Ivan Bilas. - K. : Lybid ; Viisko Ukrainy, 1994. - Knyha druha : Dokumenty ta materialy. - 688 s.
3. Viedenieiev D. Dvobii bez kompromisiv. Protyborstvo spetspidrozdiliv OUN ta radianskykh syl spetsoperatsii. 1945-1980-ti roky : Monohrafiia / Dmytro Viedenieiev, Hennadii Byst-rukhin. - K. : K.I.S., 2007. - 568 s.
4. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy (dali - HDASBU), f. 13, spr. 398, t. 3.
5. HDASBU, f. 71, op. 6, spr. 30.
6. Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti (dali - DALO), f. 5001, op. 7, spr. 218.
7. Kentii A. Narys borotby OUN-UPA v Ukraini (1946-1956 rr.) / Anatolii Kentii. - K.: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 1999. - 111 s.
8. Kentii A. Ukrainska povstanska armii v 1944-1945 rr. / Anatolii Kentii. - K. : Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 1999. - 220 s.
9. Kyrychuk Yu. Ukrainskyi natsionalnyi rukh 40-50-kh rokiv XX stolittia : ideolo-hiia ta

prak-tyka / Yurii Kyrychuk. - Lviv : Dobra sprava, 2003. - 464 s.

10. Makarchuk S. Radianski metody borotby z OUN i UPA. 1944-1945 pp. / Stepan Makarchuk // Ukrainska Povstanska Armiia u borotbi proty totalitarnykh re-zhymiv [hol. red. kol. Yaroslav Isaievych, uporiad. i vidp. red. Yurii Slyvka] (Ukraina : kul-turna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist, 11 / Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy). - Lviv, 2004. - S. 210-223.

11. Rusnachenko A. Narod zburenyi : Natsionalno-vyzvolnyi rukh v Ukraini y natsionalni rukhy oporu v Bilorusii, Lytvi, Latvii, Estonii u 1940-50-kh rokakh / Anatolii Rusnachenko. - K. : Universytetske vydavnytstvo «Pulsary», 2002. - 519 s.

12. Serhiichuk V. Desiat buremnykh lit. Zakhidnoukrainski zemli u 1944-1953 rr. Novi dokumenty i materialy / Volodymyr Serhiichuk. - K. : Dnipro, 1998. - 944 s.

13. Serhiichuk V. Tavruichy vyvolnyi prapor. Diialnist ahentury ta spetsboivok NKVS-NKDB pid vyhladom OUN-UPA / Volodymyr Serhiichuk. Vydannia druhe, dopovne-ne. - K. : PP Serhiichuk M.I., 2006. - 184 s.

14. Serhiichuk V. Ukrainskyi zdvyh : Prykarpattia. 1939-1955 rr. / Volodymyr Serhiichuk. - K. : Ukrainska Vydavnycha Spilka, 2005. - 840 s.

15. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan Ukrainy (dali - TsDAHO Ukrainy), f. 1, op. 23, spr. 2958.

16. TsDAHO Ukrainy, f. 1, op. 23, spr. 2966.

17. TsDAHO Ukrainy, f. 1, op. 23, spr. 3701.

18. TsDAHO Ukrainy, f. 1, op. 23, spr. 3880.

19. TsDAHO, f. 1, op. 76, spr. 56.

20. Shankovskiy L. Ukrainska Povstancha Armiia / Lev Shankovskiy // Istoriia Ukrainskoho viiska. - Vinnipeh, 1953. - S. 634-793.

21. Shapoval Yu. Viina pislia viiny / Yurii Shapoval // Ukrainska Povstanska Armiia u borotbi proty totalitarnykh rezhymiv / [hol. red. kol. Yaroslav Isaievych, uporiad. i vidp. red. Yurii Slyvka] (Ukraina : kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, der-zhavnist, 11 / Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy). - Lviv, 2004. - S. 184-200.

Ильницький В. И., Грынык Л. Н.

доктор исторических наук, доцент, Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко (Украина).

студентка 4 курса, Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко (Украина).

БОРЬБА ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ КРАСНОЙ АРМИИ С УКРАИНСКИМ ОСВОБОДИТЕЛЬНЫМ ДВИЖЕНИЕМ (1946): ДОКУМЕНТ К ИСТОРИИ

В статье публикуются пять документов, в которых раскрываются вопросы подготовки и командировки подразделений Красной армии (далее - КА) в западно-украинский регион на период проведения выборов в Верховный совет СССР. На конкретных примерах подтвержден факт использования частей КА в борьбе с украинским освободительным движением. Коротко раскрываются общие формы и методы утверждения советской администрации в Западной Украине.

Ключевые слова: Красная армия, украинское освободительное движение, выборы в Верховный совет СССР.

Ilnytskyi V. I.

PhD hab. (History), Associate Professor, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine).

Hrynyk L. N.

4th year student, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine).

THE STRUGGLE OF THE RED ARMY UNITS WITH THE UKRAINIAN LIBERATION MOVEMENT (1946): THE DOCUMENT TO HISTORY

In the article five papers are published. They disclose the issues of training and detachment of the Red Army units of the red army (hereunder, RA) into the Western Ukrainian region for the period of elections to the USSR Supreme Soviet. Specific examples have confirmed the fact of using the parts of the RA in the fight against the Ukrainian Liberation Movement. The general forms and methods of Soviet Administration approval in Western Ukraine are briefly described.

We have recently found five documents that enable to enlarge a greater understanding of the expansion of the Soviet system struggle with the Ukrainian Liberation Movement, which

differ significantly from the official picture presented in official Soviet advocacy.

In general, five documents are submitted in the publication: information on (for 11-14 January 1946) the preparation to dispatch and redeployment of the Red Army units, who were sent to Western Ukraine to protect polling stations during the elections to the USSR Supreme Soviet. In the first document specific military units their locations and points of redeployment (even indicating the carriage number, which transported the unit) are mentioned. The second document informs on the progress of the preparations (studying of guidance documents, obtaining tasks), and the specific departure time of echelons with the relevant departments from their current location. Specific armoured trains, which were accompanied by are also named. The third, fourth and fifth documents complement the second one with information about the specific time of arrival and places of relocation.

It should be mentioned that the published documents are an important source of comprehensive research as to the use of the Red Army units in the establishment of Soviet Authority in the Western Ukrainian region in general and in the confrontation with the Ukrainian Liberation Movement in particular.

So, the repressive-punitive system in the fight against the liberation movement in the Carpathian region, the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN) used a number of forms and means. In the process of struggle these tools were «improved». Each of them had its impact and caused serious losses to the underground. It should be noted that the repressive and punitive apparatus in the fight against the Ukrainian underground also changed their tasks.

Key words: the Red Army, the Ukrainian Liberation Movement, elections to the Supreme Soviet of the USSR.

Отримано 21.12.2017